

Utlåtande Rotel II (Dnr KS 2022/737)

Program för City

Hemställan från stadsbyggnadsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Program för City, i enlighet med bilaga till utlåtandet, godkänns.
2. Program för City, dnr KS 2018/402, upphör därmed att gälla.

Föredragande borgarrådet Jan Valeskog

Sammanfattning av ärendet

Syftet med Program för City är att presentera Stockholms stads intentioner för utvecklingen av City ur ett helhetsperspektiv. Programmet illustrerar hur Vision för City 2030 kan konkretiseras och ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen av Citys utveckling. Program för City har samordnats med trafiknämndens långsiktiga planering för gator, torg och parker i City.

Program för City avser området som avgränsas i norr av Tegnergatan, i öster av Birger Jarlsgatan, Humlegårdsgatan och Sibyllegatan och i söder och väster av Nybroviken, Norrström och Klara sjö.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret välkomnar det reviderade förslaget till Program för City och anser att det bidrar till att utveckla City till ett än mer attraktivt område samt att näringsliv och besöksnäring ges bättre förutsättningar att verka och utvecklas.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag välkomnar de revideringar som har skett i program för city sen det senaste programmet antogs år 2018. Programmet har nu kunnat utvecklas utifrån stadens nya styrdokument och harmoniserar väl med den inriktning och ambitioner som Byggnadsordningen och Arkitekturpolicyn ger uttryck för. Programmet har blivit tydligare och mer pedagogiskt utformat och kan på så vis bli mer tillgängligt för

Stockholms invånare liksom för berörda företag och näringsidkare som är verksamma inom city.

Bilaga

Program för City, dnr KS 2022/737-1.4

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Christofer Fjellner (M) enligt följande.

Vi är glada över att det reviderade programmet för city äntligen kommer fram och stakar ut stadens intentioner för detta viktiga nav. Många förknippar city med Stockholms mittpunkt och här samsas företag, pendlare, boende och turister varje dag kring våra gemensamma ytor. Det är vår förhoppning att detta reviderade program kan bidra till ett city som har ett levande närings-, och kulturliv, rymma fler bostäder och vara tryggt dygnet runt. Det finns fortsatt stor utvecklingspotential i city som fortsatt kan leva även kvälls- och natttid genom fler bostäder och mer nattliv. Stockholm står aldrig still och det reviderade programmet ska betraktas som en möjliggörare för alla berörda och intresserade invånare, aktörer och näringsidkare att vara med och bidra till citys fortsatta utveckling. Det reviderade programmet för city konstaterar att en fungerande stad förutsätter att framkomligheten för samtliga trafikslag säkras vilket vi instämmer i. För oss är det centralt att stadskärnan upplevs som tillgänglig, trygg och bidrar till en hög framkomlighet för alla. Med anledning av vänsterstyrets besked om biltrafiken i staden är vi oroliga för att programmet åsidosätts till förmån för majoritetens ideologiskt motiverade påhitt som begränsar stockholmarnas mobilitet.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 18 januari 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Christofer Fjellner, Johan Paccamonti, och Jonas Nilsson (alla M) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыtrande gjordes av Nike Örbrink (KD) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Som nämns i programmet har utvecklingen av City genom Norrmalmsregleringen blivit starkt kritiserad. De omfattande planer för utveckling av Centralstationsområdet/Västra City löper nu Stockholms stad risken att göra om samma misstag: att utveckla en ny stadsdel som inte uppskattas av stadens befolkning, mitt i stadens hjärta. Därför anser vi att programmet ska tydliggöra en riktning för framtida utveckling av city, inte minst stundande utveckling av Västra City, där byggnadsutformning, kvartersutveckling, höjd och arkitektur ska följa stenstadens ideal och harmoni.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Ernlund (C) enligt följande.

Vi välkomnar att staden tar ett helhetsgrepp för utvecklingen av Stockholms stadskärna med Program för City. Det reviderade programmets fokus på att utveckla City till en mer grönskande och levande stads- och gatumiljö som är trygg dygnet runt rimmar väl med Centerpartiets vision om ett Stockholm som en grön och hållbar stad präglad av variation och mångfald med en livfull stadsmiljö. En stad att trivas i och leva i. Samtidigt är Stockholm hela Sveriges tillväxtmotor och Stockholms City måste växa och utvecklas för att ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv.

Centerpartiet har också länge drivit att staden bör intensifiera arbetet med att bygga bort otrygga platser och planera för verksamheter som har många besökare även utanför kontorstid. Förutom bostäder och hotell bidrar kulturevenemang, nattklubbar och livescener till liv och rörelse som skapar trygga och trivsamma platser även kvälls- och nattetid.

Tidigare har City i flera omgångar utvecklats kortsiktigt och ovarsamt. Trafikleder och stora spårområden har förorsakat sår i staden som idag har blivit permanenta otrygga barriärer i stadsmiljön i City. Den planerade överdäckningen av spårområdet mellan Centralbron och Kungsbron är en välkommen början på att läka dessa sår.

Men om vi ska nå bostadsmålen och bygga en sammanhängande stad måste ambitionerna vara mer långtgående. Spårområdet i västra City är ett av Stockholms mest centrala lägen med ett högt attraktionsvärde. Centerpartiet har därför föreslagit en överdäckning av hela spårområdet fram till Karlberg. Här finns stor potential för en ny stadsdel i vattennära läge med möjlighet till bostäder, parker, kultur och idrottsytor.

Program för City är ett angeläget steg i att uttrycka stadens intentioner för utvecklingen av detta viktiga nav. Vi uppmanar nu majoriteten att fortsätta arbetet i enlighet med stadsbyggnadsmålen. Att nyttja redan hårdgjord yta och överbygga barriären som klyver City mitt itu bidrar till målen om en växande, sammanhängande och klimattålig stad med god offentlig miljö, samtidigt som det möjliggör värnandet av såväl grönområden som villaområden i andra delar av staden.

Ärendet

Syftet med Program för City är att presentera Stockholms stads intentioner för utvecklingen av City ur ett helhetsperspektiv. Programmet illustrerar hur Vision för City 2030 kan konkretiseras och ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen av Citys utveckling. Program för City har samordnats med trafiknämndens långsiktiga planering för gator, torg och parker i City.

Program för City avser området som avgränsas i norr av Tegnergatan, i öster av Birger Jarlsgatan, Humlegårdsgatan och Sibyllegatan och i söder och väster av Nybroviken, Norrström och Klara sjö.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 juni 2022 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av programsamrådet.
2. Stadsbyggnadsnämnden godkänner för egen del förslaget till program.
3. Stadsbyggnadsnämnden överlämnar programmet till kommunfullmäktige för godkännande.
4. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande av Jan Valeskog m.fl. (S) och Sara Stenudd m.fl. (V), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 31 maj 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Syfte

Syftet med programmet är att presentera Stockholms stads intentioner för utvecklingen av City ut ett helhetsperspektiv. Programmet illustrerar hur Vision för City 2030 kan konkretiseras och ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen av Citys utveckling. Programmet redovisar både konkreta frågor och åtgärder som enkelt kan genomföras samt frågor som kräver ytterligare fördjupning och kan genomföras i ett längre perspektiv. Program för City har samordnats med trafiknämndens långsiktiga planering för gator, torg och parker i City.

Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget för 2016 fick stadsbyggnadsnämnden ett särskilt uppdrag att ta ett helhetsgrepp över utvecklingen i City. Budgetuppdraget har sitt ursprung i kommunfullmäktiges beslut om Vision för City 2030, 5 oktober 2012. Program för City godkändes av kommunfullmäktige 28 maj 2018. I budget för 2020 fick stadsbyggnadsnämnden uppdrag att revidera programmet med särskilt fokus på att utveckla City till en mer grönskande, levande och trygg stads- och gatumiljö dygnet runt.

Plandata

Cityområdet avgränsas i norr av Tegnergatan, i öster av Birger Jarlsgatan, Humlegårdsgatan och Sibyllegatan och i söder och väster av Nybroviken, Norrström och Klara sjö.

Översiktsplan

Översiktsplanen anger den övergripande inriktningen för staden generellt och för Citys utveckling. I de lokala utvecklingsmöjligheterna för Norrmalm anges att det finns stora möjligheter till utveckling i City och att delområdet Västra City har områdets största möjlighet till stadsutveckling. Utvecklingen av City ska ske utan att skada riksintresset Stockholm innerstad. Ett tätare City och en mer intensiv stadsmiljö kan framförallt åstadkommas genom förändring av befintlig bebyggelse samt utveckling av de offentliga rummen. Det betyder att bebyggelsen kan få mer blandade funktioner så att stadslivet kan pågå under dygnets alla timmar. I Citys storskaliga miljö är levande bottenvåningar med publika verksamheter, utökade ytor för gång och vistelse grundförutsättningar för ett tryggt och attraktivt stadsliv. Täta och blandade stadsmiljöer erbjuder de urbana kvaliteter som många företag efterfrågar. Stockholm City är en angelägenhet såväl nationellt som globalt.

Riksintressen

Hela planområdet ligger inom riksintresset för kulturmiljövården, Stockholms innerstad med Djurgården. Översiktsplanens riksintressebilaga innehåller även förhållningssätt för att tillgodose riksintresset och utveckla staden.

Vision för City 2030

I oktober 2012 antog kommunfullmäktige Vision för city 2030. Visionen innehåller både övergripande beskrivningar och sju utvecklingsområden med tillhörande mål. De sju utvecklingsområdena är:

- En vital urban miljö
- En trygg och levande stadskärna
- Europeiskt nav för näringsliv och handel
- En stadsdel med viktiga kulturverksamheter
- En tillgänglig regionkärna
- Ett grönare City med fler bostäder
- Stockholms mest föränderliga stadsdel

Stockholms byggnadsordning

I Stockholms byggnadsordning är inriktningen att utveckla staden efter samtida förutsättningar med stöd i kunskap om naturlandskapet och befintlig bebyggelse. De stora vattenrummen och den kuperade terrängen med Brunkebergsåsen sätter sin prägel på City stadslandskap. Samspelet mellan höjdryggarna och byggnaderna förstärker upplevelsen av skärgårdslandskapet. Bebyggelsens jämna taklinje, som följer takfotshöjden, bidrar till att malmarnas berg- och höjdryggar syns på håll. Utifrån byggnadsordningens stadsbyggnadskaraktärer inordnar sig Citys äldre delar i stenstadens typologi. Det modernistiska City förhåller sig till stenstadens takfotshöjd men avviker med sina ofta större byggnadsvolymer samt horisontella fasaduttryck. Citys mångfald av historiska lager gör den till stadens mest föränderliga stadsdel.

Fornlämningar, kulturhistorisk klassificering

Stora delar av City ingår i fornlämningsområde Stockholm L2015:7789 (RAÄnr:103:1). Inom området finns särskilt registrerade fornlämningar. Här kan man förvänta sig fynd från medeltid fram till 1600-tal. Stadsmuseet har i olika omgångar inventerat byggnaderna i City. I City finns en stor mängd blå- eller grönklassade byggnader enligt Stadsmuseets klassificering.

Nuvarande förhållanden

Stockholm är landets huvudstad och tillväxtmotorn i Sveriges näringsliv. City som dess kärna har därmed betydelse för hela Sveriges utveckling. Här finns ett rikt handels- och kulturutbud med Sveriges nationalscener och attraktiva besöksmål. Genom sin höga grad av offentlighet är City i många avseenden stadens vardagsrum. City är av stor betydelse för Stockholms turistnäring och är också en plats där manifestationer, evenemang och fest tar plats. City har genom historien ständigt utvecklats. Det har gett oss en unik stadsbygd där äldre och småskalig bebyggelse utmed smala gator samsas med större, ibland kvartersstora byggnader längs större gaturum. Citys roll som maktcentrum har bidragit till stark och karaktärsskapande arkitektur präglad av sin tid vilket gett City sitt mångfasetterade uttryck.

Programförslaget

Syfte och huvuddrag Syftet med programmet är att presentera Stockholms stads intentioner för utvecklingen av City ut ett helhetsperspektiv. Programmet illustrerar

hur Vision för City 2030 kan konkretiseras och ska utgöra stöd, vägledning och verktyg för samtliga aktörer i den kommande planeringen av citys utveckling. Program för City har samordnats med trafiknämndens långsiktiga planering för gator, torg och parker i City. Förändring och utveckling av bebyggelsen kan prövas i hela City men olika delområden har olika möjligheter, potential och förutsättningar för förändring. Programmet tydliggör att förändringar av bebyggelsen i City ska bidra till att utveckla stadsliv och vistelsekvaliteter i det offentliga rummet. City växer fram Unikt för Stockholms stad är att man tydligt kan läsa stadens framväxt i de välbevarade historiska lagren - från stadens grundande på medeltiden fram till idag. Genom åren har flera genomgripande förändringar skett, vilket är en naturlig del av stadens framväxt. Värdebärande uttryck, enligt Riksintresset för kulturmiljövården, som är tydligt avläsbara i Citys bebyggelse är: - funktionen som huvudstad - bevarade rester av det medeltida gatunätet - 1600-talets starkt expansiva stad - det sena 1800-talets stadsbyggande - 1900-talets stadsbyggande samt spår av olika funktioner som handel och sjöfart - handelns och näringslivets byggnader - nöjeslivets och samvarons byggnader Som huvudstad och landets politiska, ekonomiska och administrativa centrum har City alltid varit i förändring. Under 1990-talet påbörjades Stockholm stad tillsammans med fastighetsägare en ny omdaning av City. Syftet var att skapa en mer levande stadsdel genom att arbeta med fler publika verksamheter i bottenvåningar och lyfta kvaliteten på det offentliga rummet. Citys fortsatta utveckling Planeringen av City är en angelägenhet internationellt, nationellt, regionalt och lokalt. City är en stadsdel som attraherar både stockholmare, besökare samt nationella och internationella etableringar inom näringslivet. Attraktionens ligger bland annat i City vitalitet och möjlighet att tillgodose näringslivet med allt som krävs samtidigt som stadsdelen upplevs trygg och vacker. Centralstationen som Sveriges viktigaste kommunikationsnod gör City till en lättillgänglig plats både inom staden, regionen, landet och via internationella kommunikationer. I City finns idag funktionella och fysiska utmaningar. Staden har påbörjat ett arbete med att åtgärda dessa utmaningar. I Program för City föreslås detta arbete att fortsätta så att City kan utvecklas till ett område som svarar mot både stockholmarnas och besökarnas förväntningar på stadens kulturhistoriska och urbana kvaliteter samt näringslivets, handelns och turismens behov. Citys förutsättningar Citys olika förutsättningar sätter sin prägel både på den lokala miljön och City som helhet. De bidrar till attraktivitet och kvalitet där bland annat landskapets och bebyggelsens struktur och karaktär spelar stor roll för upplevelsen av staden. Andra förutsättningar som att utforma de offentliga rummen, planera för trafik och infrastruktur, att få till blandade funktioner, att betrakta kulturmiljön som resurs samt att åstadkomma åtgärder för klimatet behöver alla samspeja med varandra. Detta är betydelsefullt för att kunna uppnå en grön, trygg och levande stadsdel till gagn för stockholmare, besökare och näringsliv. I programmet finns vägledningar, utifrån dessa förutsättningar, som ska fungera som stöd och verktyg i den fortsatta planering av City.

Planförslagets konsekvenser

En socialt sammanhållen stad City är en av Sveriges mest tillgängliga platser och är som kärna i landets huvudstad en angelägenhet för alla. Stadens boende, arbetande

och besökare ska känna sig välkomna, trygga och bekväma med att använda det offentliga rummet i City. I City är det i de offentliga rummen som den stora utvecklingspotentialen finns. För att kunna skapa ett rikt stadsliv är det viktigt att det offentliga livet sker på gatunivå, på platser öppna för allmänheten. Det offentliga rummet används för politiska manifestationer, kultur och idrott. I det offentliga rummet finns det stora möjligheter att skapa andningshål och attraktioner som underlättar för barn, föräldrar, ungdomar och äldre.

Trygghet

Den sociala hållbarheten är central och trygghetsfrågan avgörande för att alla människor ska kunna delta i samhället på lika villkor. I City handlar trygghet om att bygga bort barriärer, både fysiska och mentala, samt att utveckla offentliga rum till jämlika, trygga och väl utformade mötesplatser som gör att människor vill vistas i city dygnet runt. En funktionsblandad stadsdel tillåter vardagslivets olika delar att vävas ihop och ger förutsättningar för möten och samspel mellan människor. Kvälls- och nattetid kan fler bostäder och mer nattliv bidra till en ökad trygghet. Andelen bostäder ska öka i city där det är förenligt med ett väl fungerande näringsliv och ett attraktivt nattliv.

Jämställdhet

I City är frågan om jämställdhet främst förenad med trygghet. Det betyder att både män och kvinnor på ett likvärdigt sätt ska kunna vistas och röra sig i stadsdelen under dygnets alla timmar. En ökad funktionsblandning och entrétäthet, ett utvecklat och mer finmaskigt gatunät samt väl utformade offentliga rum skapar goda förutsättningar för en ökad trygghet för alla vilket bidrar till ett mer jämställt samhälle. Näringsliv och kompetensförsörjning City ska vara en självklar plats för näringslivet att utvecklas och bidra till en ekonomiskt hållbar stad. Stadsplaneringen ska mötanäringslivets behov och nya arbetsätt genom utveckling av funktioner som också bidrar till Citys urbana kvaliteter. City ska utvecklas för att ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. City ska fortsatt vara en plats för start-ups där nya bolag och etablerade företag kan mötas, samverka och utbyta idéer. I stadens arbete med att växla upp efter pandemin har City en avgörande roll. Kulturmiljö i en växande stad Stockholm har höga kulturvärden som är centrala att beakta i stadens utveckling. För boende, besökare och näringsliv är kulturvärdena viktiga att vårda och utveckla som en av stadens samlade attraktiviteter. City är en del av riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. Stadens mål är att områden av riksintresse förvaltas så att planerade åtgärder förstärker de värdebärande uttrycken. I utvecklingen av City ska dess kulturvärden ses som en resurs. Arkitektur och gestaltning City ska utvecklas utifrån dess betydelse som nav för Sverige och regionens ekonomiska tillväxt. Ny bebyggelse ska ta stöd i stadsmiljöns utmärkande karaktärsdrag, kvaliteter och blandning av funktioner för att utveckla stadens attraktivitet och identitet. Den befintliga bebyggelsens skala ska beaktas vid ny- och ombyggnad. Trafik och mobilitet Resmönster och transportsätt behöver förändras för att skapa ett mer effektivt och hållbart kommunikationssystem och nå målet att Stockholm innerstad ska vara fossilfri 2030. Med en genomtänkt

planering samt genom att prioritera de mest yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel- och kollektivtrafik, skapas förutsättningar för en väl fungerande trafikapparat. Staden planeras och utformas för en god tillgänglighet i enlighet med stadens framkomlighetsstrategi. Utformning av gaturummen ska utgå från gatans båda funktioner, vistelse och rörelse. Näringslivets godstransporter och en starkt kollektivtrafik ges högre prioritet. En smart och effektiv förvaltning och utveckling av gatutrafiken är en förutsättning för framkomlighet och funktionalitet för de transporter som fortsatt kommer att behövas. Ett exempel är #ÅLSKADE STAD där flöden för gods och återvinningsmaterial samtransporteras med eltrailer som är anpassad för att köra i Citys fotgängartäta miljöer. Att utnyttja vattnet för pendlingsstråk är ett bra komplement till övrig kollektivtrafik. För att staden ska fungera måste framkomligheten säkras för alla trafikslag. Grön och vattennära stad Vatten av god kvalitet är en del av Stockholms varumärke. När staden växer och befintliga miljöer som City utvecklas behövs helhetssyn och samverkan kring vattenfrågor. Vid byggprojekt i City behöver det redogöras för om och hur Strömmen eller Mälaren-Riddarfjärden påverkas av projektet. Att upprätthålla och utveckla grönbå strukturer i stadens centrala delar bidrar både till Stockholms klimatanpassning och till ekosystemtjänster som renare vatten och hälsosamma stadsmiljöer. Stadens centrala vattenområden omges till stora delar av bebyggelse och kajer. Stadens grönska är en viktig tillgång som kan utvecklas både på kvartersmark och i det offentliga rummet. Grönstrukturen är en del av de urbana ekosystemtjänsterna och har stor betydelse för lokalklimatet i City. Kulturliv, idrott och rekreation i City finns många kulturinstitutioner som bidrar till City karaktär och identitet. Dramaten, Kungliga Operan, Konserthuset, Kulturhuset, Konstakademien och Nationalmuseum är några exempel. Även privatteatrar, biografer och underhållningsscener bidrar till att göra City till en stadsdel med kulturprägel som bör värnas och utvecklas. Ett rikt kulturliv skapar aktiviteter och mötesplatser. Platser för sådana händelser och evenemang är spridda över hela City med olika karaktär och varierande storlek. Stockholms stads strategi för nattklubbar och live-scener slår fast att Stockholm ska vara en nattlivsvänlig stad. Nattklubbar och livescener är en grundläggande del av Stockholms och Sveriges musikindustri. Klimat, miljö, hälsa och säkerhet Stockholm väntas få ett varmare och blötare klimat vilket innebär intensivare skyfall och fler värmeböljor, högre havsnivåer och förändringar i ekosystemet. I City är risken för översvämning stor i området mellan Stureplan, Biblioteksgatan, Birger Jarlsgatan, Norrmalmstorg och Berzeli park. En mångfunktionell användning av ytor är en viktig utgångspunkt i planeringen där t.ex. träd, växtlighet och gröna tak kan bidra till flera olika aspekter av klimatanpassning. Teknisk försörjning Stockholms avfallsplan utgår från EU:s avfallshierarki som innebär att avfall i första hand ska förebyggas, därefter återanvändas, materialåtervinnas, energiåtervinnas och i sista hand läggas på deponi. I planeringen måste utrymme för att underlätta insamling och hämtning säkerställas. Behovet av el ökar när staden växer samtidigt som det sker en omställning till eldrivna fordon. För att nå målet om en fossilfri innerstad 2030 behöver elanvändning minska och energiåtervinningen öka. I samarbetsprojektet Stockholm Ström skapas ett driftsäker

och robust stam- och regionnät genom att luftledningar förläggs i mark. Stockholm är en av världens mest uppkopplade städer. Den goda digitala tillgängligheten lockar företag att etablera sig i staden men är också en viktig del av den smarta, hållbara och sammanhållna staden. Nya typer av samverkan kan utvecklas för att fullt ut nyttja den digitala tillgänglighetens möjligheter att skapa engagemang och mötesplatser för stadens invånare.

Process

Stadsbyggnadskontorets förslag till utveckling för City redovisas i Program för City enligt plan- och bygglagen (5 kap. 10 § PBL). Programmet är ett första steg i planprocessen och ska bidra till att den efterföljande planeringen blir mer förutsägbar och effektiv genom att viktiga strategiska frågor lyfts i ett större sammanhang. Programmet ligger till grund för arbetet med detaljplaner och bygglovsprövning i Citys olika delar. En betydelsefull del av processen i arbetet med Citys utveckling är samverkan, kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Deltar gör stadens berörda nämnder samt styrelser, fastighetsägare, intresse- och samverkansorganisationer, verksamhetsutövare och andra aktörer. Samverkan rör allt från analyser av långsiktig utveckling till konkret aktivering av platser och utveckling av stadsmiljön. Arbetet utgår från att City ska utvecklas och vara en plats med ett levande och tryggt stadsliv och där handel, kultur och näringsliv, utvecklas och internationella företag etablerar sig samtidigt som befintliga kvaliteter och funktioner utvecklas. Programsamråd Programsamråd pågick mellan den 11 november 2021 och 31 januari 2022. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4, samt på stadsbyggnadskontorets hemsida www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om programsamråd publicerades i lokaltidningen Mitt i Vasastan lördagen 13 november 2021. Tidigare ställningstaganden i ärendet Ett program för City togs fram av stadsbyggnadsnämnden och godkändes av kommunfullmäktige 28 maj 2018. I budget för 2020 fick stadsbyggnadsnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att revidera programmet med särskilt fokus på att utveckla City till en mer grönskande, levande och trygg stads- och gatumiljö dygnet runt. Samlade synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstagande Under samrådstiden kom 38 yttranden in. Av dessa var 23 stycken yttranden från remissinstanser, 13 stycken från sakägare och 2 stycken från övriga. Remissinstanser och sakägare är generellt positiva till att ett program tagits fram och reviderats. Många synpunkter rör programmets disposition och läsbarhet, kombinerat med en otydlighet kring programmets vägledningar. Flera menar att programmet bör kompletteras med vägledningar för offentliga rum. Programmets roll kopplat till andra strategi- och policydokument uppfattas av några som otydlig. Några remissinstanser, menar att synen på byggnadshöjder och volymer behöver preciseras. Flera fastighetsägare önskar ett förtydligande kring i vad som utgör riksintresse och vad som är att betrakta som lokala kulturmiljövärden. Flera remissinstanser framför att vissa målkonflikter mellan olika intressen i utvecklingen av City behöver belysas närmare. Det kan till exempel röra sig om behovet av bostäder och ett levande nattliv eller kulturhistoriska värden och behov av

energisparåtgärder i befintliga hus. Länsstyrelsen anser att vissa sakområden kan utvecklas ytterligare, exempelvis risk- och vattenkvalitetsfrågor. De menar också att ett grönskande City kan gynnas av att samordnas med klimatåtgärder avseende skyfall. Med anledning av inkomna synpunkter har följande förändringar gjorts i programmet:

- Programmet har fått en tydligare disposition. - Programmet har kompletterats med en kartor som illustrerar bebyggelsen för det historiska lagret 1950–80-tal, samt var denna bebyggelse har utvecklats och förändrats. - Näringslivets perspektiv har stärkts.
- Avsnitt om Riksintresset för kulturmiljövården har kompletterats och förtydligats. - Programmet har kompletterats med en vägledning för offentliga rum för att inkludera Citys alla funktioner - Programmet har kompletterats med avsnitt om tillfällig arkitektur och offentlig konst. - Programmet har kompletterats med text om vattenkvalité. Utöver det föreslår kontoret en rad mindre kompletteringar och förtydliganden i programmet.

Tidplan

Om inga oförutsedda omständigheter blir kända eller tillkommer under planprocessen förväntas följande tidplan: Godkännande SBN juni 2022 Antagande KF oktober 2022

STADSBYGGNADSKONTORETS SAMMANVÄGDA STÄLLNINGSTAGANDE

Den nu gällande versionen av programmet antogs av kommunfullmäktige 28 maj 2018. Stadsbyggnadsnämnden fick 2020 i uppdrag att revidera programmet med fokus på att utveckla City till en grönskande, levande och trygg, stads- och gatumiljö dygnet runt. Stockholm är tillväxtmotor i Sveriges näringsliv och City har som dess kärna betydelse för hela Sverige. Trycket på utveckling av fastigheter i framförallt det modernistiska City är högt och många fastigheter har byggts om de senaste åren. Behovet av ett program som tar ett helhetsgrepp är stort. Stadsbyggnadskontoret ser positivt på Citys fortsatta utveckling och menar att programmet är ett viktigt verktyg och stöd i den fortsatta planprocessen. Programmet ger beslutsfattare, stadens förvaltningar, fastighetsägare och övriga aktörer vägledning i frågor som rör Citys fortsatt utveckling. City ligger inom riksintresset för kulturmiljövården. De områden som pekats ut som riksintresse är av stort värde och en stor tillgång för stadens utveckling och attraktivitet. Stadens mål är att riksintresset förvaltas så att planerade åtgärder förstärker de värdebärande uttrycken utan att skada dem. City ska också utvecklas för att ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Frågan om förhållningssätt till riksintresset för kulturmiljövården är en fråga där stora förväntningar finns. En ökad tydlighet i dessa frågor innebär att fokus kan läggas på att utveckla projekt i en positiv riktning. Stadsbyggnadskontoret anser att ett Program för City är ett steg på vägen. Arbetet med uppnå balans mellan bevarande och förnyelse fortgår och utvecklas vidare i varje enskilt detaljplaneprojekt. Stadsbyggnadskontoret bedömer att de föreslagna revideringarna och kompletteringarna av Program för City innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen och uppfyller programmets syfte. Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen

av programsamrådet, godkänner Program för City och att förslaget överlämnas till kommunfullmäktige för antagande.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 oktober 2022 har i huvudsak följande lydelse.

City som Stockholms stadskärna har betydelse för hela Sveriges utveckling genom sitt läge och sin funktion som landets politiska, ekonomiska och administrativa centrum. För att City ska fortsätta vara det viktigaste navet i Stockholm behöver behoven av och möjligheterna till förändring bejakas. Program för City är framåtblickande och beskriver en tydlig viljeinriktning för hur staden vill utveckla City till gagn för stockholmare, näringsliv och besökare.

Stadsledningskontoret välkomnar det reviderade förslaget till Program för City som bidrar till att utveckla City till ett än mer attraktivt område och att näringsliv och besöksnäring ges bättre förutsättningar att verka och utvecklas. Det är vidare positivt att den nyligen antagna arkitekturpolicyn och byggnadsordningen har inarbetats i programmet vilket bidrar till genomförarkraft och att Stockholms karaktär och kulturvärden beaktas och fortsatt känns igen när staden utvecklas.

Reservationer m.m.

Stadsbyggnadsnämnden

Särskilt uttalande av Jan Valeskog m.fl. (S) och Sara Stenudd m.fl. (V)

Detta program är i huvudsak likt det program för city som beslutades i kommunfullmäktige år 2018. Det är glädjande att programmet nu har kunnat utvecklas utifrån Byggnadsordningen och Arkitekturpolicyn men framförallt blivit tydligare och mer pedagogiskt utformat. Allvarligt är dock att inte trafikplanen för city har inarbetats och presenterats samtidigt som detta program. Detta trots att trafikplanen för city har legat klar på trafikkontoret i fyra år! Detta program berör trafikfrågorna ytterst marginellt och följande står om trafikfrågorna i aktuellt tjänsteutlåtande: ”Resmönster och transportsätt behöver förändras för att skapa ett mer effektivt och hållbart kommunikationssystem och nå målet att Stockholm innerstad ska vara fossilfri år 2030. Med en genomtänkt planering samt genom att prioritera de mest yteffektiva trafikslagen, som gång-, cykel och kollektivtrafik, skapas förutsättningar för en väl fungerande trafikapparat. Staden planeras och utformas för en god tillgänglighet i enlighet med stadens framkomlighetsstrategi. Utformning av gaturummen ska utgå från gatans båda funktioner, vistelse och rörelse.” Om allt detta saknas det alltså ett svar. Orsaken är att den grönbå majoriteten inte kommer överens om en trafikplan för city. Att inte ens kunna presentera en trafikplan för city med förslag på förbättringar på kort, medellång och lång sikt är mycket allvarligt för citys utveckling och gör att detta program för city riskerar att bli en halvmesyr. Att inte kunna ta beslut i kontroversiella och komplicerade politiska frågor har blivit ett kännetecken för de nu sittande majoritetspartierna. Listan på sådana frågor är tyvärr lång. Förlorarna blir förstas Stockholmarna av denna oförmåga att ta beslut.